

Sonja Pečjak, **Medvrstniško nasilje v šoli**, Ljubljana, Oddelek za psihologijo FF, 2014

Prve raziskave o medvrstniškem nasilju so se pojavile v 70. letih prejšnjega stoletja v Skandinaviji. Seveda to ne pomeni, da prej tega pojava ni bilo, le institucije se zanj niso zanimale tako podrobno. Začetnik tovrstnih raziskav je švedski psiholog Dan Olweus. V zadnjega pol stoletja so to področje raziskali precej podrobno, sintezo raziskav pa prinaša knjiga Sonje Pečjak, ki je v prvi vrsti namenjena študentom psihologije in pedagoških smeri, poučne ugotovitve pa lahko iz nje potegnemo praktično vsi, ki tako ali drugače delujemo v vzgojno-izobraževalnem sistemu.

Publikacija je zasnovana kot učbenik, vsebuje tudi precej primerov za praktično delo in pogovor po skupinah, na voljo je celo nekaj navodil za poglobljeno projektno delo. Zavidljivo število raziskav, na katere se avtorica sklicuje, daje knjigi dodatno težo, konkretni primeri iz slovenskega časopisja pa temo približajo tudi po aktualnosti.

Knjiga je razdeljena na pet sklopov. V prvem avtorica opredeli izhodiščne pojme, razloži, kaj sploh pojmuje kot medvrstniško nasilje (naprej MVN), kakšne oblike MVN obstajajo, kdo so nasilneži, kdo žrtve in razloži, katere pojave bi lahko pomotoma zamenjali z MVN. Ob koncu poda tudi nekaj mitov o MVN in opredeli, katera od teh pogostih prepričanj držijo in katera ne. Tako na primer ovrže mit, da se MVN dogaja predvsem na poti v šolo in iz nje, ne pa v šoli, potrdi pa trditev, da nadzor učiteljev med skupnimi obroki znižuje pogostost MVN.

V drugem poglavju spoznamo, kako pogosto je MVN. Pri tem avtorica navaja veliko število raziskav, s katerimi podkrepi trditve. Tako izvemo, da je nasilja med fanti sicer več, a dekleta, posebej v nižjih razredih osnovne šole, bistveno ne zaostajajo. Razmerje se opazno spremeni po 5. razredu, ko je delež žrtev med dekleti manjši od 5 %, delež fantov pa ostaja bolj ali manj stabilen. Res pa je tudi, da se nasilje pri dekletih izraža drugače. Manj je lažje opaznega fizičnega nasilja, zato pa več odnosnega in verbalnega nasilja. Tehnike deklic so kompleksnejše, saj zelo zgodaj razvijejo bolj zakrit pristop izolacije in širjenja neresnic. V tem delu se mi zdi zanimiva še misel, da se MVN pogostejše pojavlja v revnejšem okolju in da imajo šole z zahtevnejšim programom manj težav z nasiljem učencev. Ne preseneča podatek, da večina učiteljev in drugih odgovornih krepko podcenjuje razširjenost MVN na šoli.

Za vsak konflikt sta potrebna (najmanj) dva, zato v tretjem delu avtorica predstavi vse vpletene v MVN. Storilec in žrtev sta le dva izmed množice udeleženih oseb, poleg njiju so še preostali, ki so tako ali drugače povezani z njima; od posnemovalca do različnih vrst podpornikov storilca ter od nevpletenega opazovalca do edinega, ki aktivno stopi v bran žrtvi – branilca. Ista oseba lahko v različnih položajih in okoljih zamenja več vlog. Če je nekdo v razredu nasilnež, je lahko popoldne na igrišču pred blokom žrtev, v taborniški skupini pa nevpleten opazovalec ali celo branilec. Sonja Pečjak podrobno razloži, kakšen je profil posameznih vlog in kako jih lahko prepoznamo glede na vedenje. Poglavje sklene s teoretičnimi podlagami za razumevanje MVN in z razlago, kako ta dinamika vpliva na širšo skupnost.

Četrty del je teoretična podlaga za raziskovanje MVN. Avtorica tu navaja različne metode raziskovanja, njihovo pogostost uporabe in zanesljivost: opazovanje, intervju, vprašalnik in ocenjevalna lestvica. Seveda je uporaba vsake od njih odvisna tudi od tega, od koga in kakšne informacije želimo pridobiti.

Zadnji del je namenjen praktičnemu spoprijemanju z medvrstniškim nasiljem. Sonja Pečjak podrobno predstavi Sullivanov celostni program iz leta 2011, ki se MVN loteva v šestih korakih, pri čemer je najprej treba oblikovati pobudo proti MVN, zadnjega pa predstavlja evalviranje in vzdrževanje programov proti MVN. V tem poglavju avtorica predstavi tudi preventivne in intervencijske programe, ki jih trenutno uporabljajo slovenske šole.

Knjiga *Medvrstniško nasilje v šoli* je z več vidikov zanimivo in poučno branje. Avtoričine trditve so podkrepjene z več aktualnimi primeri ter raziskavami tujih in domačih raziskovalcev. Nekatera odkritja so presenetljiva in nadvse uporabna, celo za površnega opazovalca šolskega okolja. Delo bi lahko bilo z oblikovnega vidika bolj pregledno in prijaznejše do bralca, vendar učbeniki ne slovijo nujno po tem, da so paša za oči. Iz objektivnih razlogov jo bodo največkrat v roke vzeli študenti, zelo bo koristila tudi vsem drugim zainteresiranim bralcem. Naša družba postaja vse bolj pozorna na MVN in udeležence v njem obravnava z vse večjo skrbjo. Ne smemo pa pozabiti tudi na druge sive lise nasilja v izobraževalnem sistemu, o katerih še nismo spregovorili v zadostni meri.

Matej Hrastar